

ՄԻԱՄՆԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

2026

ՏԱՎՈՒՇ

ՀԱՅՈՑ

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԹԵՍՏ 2

Խմբի համարը

Նստարանի համարը

Հարգելի՛ դիմորդ

Խորհուրդ ենք տալիս առաջադրանքները կատարել ըստ հերթականության: Ուշադիր կարդացե՛ք յուրաքանչյուր առաջադրանք և պատասխանների առաջարկվող տարբերակները: Եթե Ձեզ չի հաջողվում որևէ առաջադրանքի անմիջապես պատասխանել, ժամանակը խնայելու նպատակով կարող եք այն բաց թողնել և դրան անդրադառնալ ավելի ուշ:

Ձեր առջև դրված թեստ-գրքույկի էջերի դատարկ մասերը ազատորեն կարող եք օգտագործել սևագրության համար: **Թեստ-գրքույկը չի ստուգվում: Ստուգվում է միայն պատասխանների ձևաթուղթը:**

Առաջադրանքները կատարելուց հետո չմոռանաք պատասխանները ուշադիր և խնամքով նշել պատասխանների ձևաթղթում: Պատասխանների ձևաթղթի ճիշտ լրացումից է կախված Ձեր քննական միավորը:

Մաղթում ենք հաջողություն:

1

Ընտրել ք ճիշտ պնդումը:

- 1) 1065 թ. Գագիկ Կարսեցին իր թագավորության դիմաց կայսրից ստացել է Կիլիկյան Տավրոսում գտնվող Ծամնդավ բերդաքաղաքը:
- 2) 564 թ. պարսիկ մարզպան Սուրենը Հայաստանը թուլացնելու նպատակով հողեր ժառանգելու իրավունք է շնորհել սեպուհներին:
- 3) Բագրատունյաց թագավորության հռչակման համար նախադրյալ է հանդիսացել արևմտաեվրոպական քրիստոնեական երկրների և Հայոց եկեղեցու միջև ձեռք բերված փոխօգնության համաձայնագիրը:
- 4) Խաչակիր մատենագիրները իրենց աղբյուրներում Կիլիկիայի հայկական պետությանն անվանել են Հայոց աշխարհ կամ Մեծ Հայք:

2

Տրվածներից ո՞րը ք. ա. 66 թ. Արտաշատի պայմանագրի հետևանք չէ:

- 1) Հռոմի դաշնակից Պարթևստանը չստացավ Կորդուքը
- 2) Հօգուտ Հռոմի Հայաստանը հրաժարվեց Պաղեստինից
- 3) Պարթևստանին միացավ Հյուսիսային Միջագետքը
- 4) Ծոփքի գանձարանից Հռոմին վճարվեց ռազմատուգանք

3

Տրված պնդումներից ո՞րն է ճիշտ:

- 1) 1896 թ. Կ. Պոլսում կազմակերպված առաջին ջարդերին զոհ գնաց շուրջ 2 հազար մարդ:
- 2) Կարինի հայ բնակչության ջարդերի վրա մեծ տերությունների ուշադրությունը հրավիրելու նպատակով 1895 թ. հուլիսին Բաբը Ալի թաղամասում կազմակերպվեց խաղաղ ցույց:
- 3) Օսմանյան իշխանությունները 1894 թ. անցան հայության զանգվածային կոտորածների կազմակերպմանը, որի առաջին հարվածն ուղղվեց Զեյթունի դեմ:
- 4) Թուրքիայի մեծ վեզիր Քյամիլ փաշան հայտարարել է, որ Եվրոպայում օձ սնուցելով Օսմանյան կայսրությունը զրկվեց Բուլղարիայից. որպեսզի նույնը տեղի չունենա Ասիայում, անհրաժեշտ է բնաջնջել հայությանը:

4

Տրված պնդումներից ո՞րն է ճիշտ:

- 1) 1991 թ. նոյեմբերին Ռուսաստանը և ԱՄՆ-ն ճանաչեցին Հայաստանի Հանրապետությունը որպես ինքնիշխան պետություն:
- 2) 1991 թ. ապրիլ-մայիս ամիսներին ադրբեջանական միլիցիայի հատուկ նշանակության ջոկատները բացահայտ պատերազմ սկսեցին Շահումյանի շրջանի և Գետաշենի շրջանի հայ բնակչության դեմ:
- 3) 1991 թ. սեպտեմբերի 21-ին Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհուրդը Հայաստանը հռչակեց անկախ պետություն:
- 4) 1991 թ. սեպտեմբերի 2-ին ԼՂՀ-ում տեղի ունեցած հանրաքվեում քվեարկողների 99 տոկոսը քվեարկեց անկախության օգտին:

5

Տրվածներից ո՞րն Վաչե Մամիկոնյանի գործունեության հետևանք չէ:

- 1) լուծվեց եպիսկոպոս Գրիգորիսի սպանության վրեժը
- 2) հայոց բանակը 336 թ. պարտության մատնեց Մեծ Հայք ներխուժած պարսկական զորքին
- 3) մազքութները պարտության մատնվեցին Օշականի Ցլու գլուխ լեռան մոտ
- 4) վերադարձվեց Դարույնք բերդում պահվող Արշակունյաց գանձերը

6

Տրվածներից ո՞րն է Սմբատ II Բագրատունու գործունեության հետևանք:

- 1) Դվինի ամիրայությունը միացվեց Անիի Բագրատունյաց թագավորությանը
- 2) կաթողիկոսական աթոռը փոխադրվեց Արգինայի վանք
- 3) Բագրատունյաց թագավորության մայրաքաղաք հռչակվեց Երազգավորսը
- 4) հնագանդվեցին Սյունյաց և Աղվանից թեմերը

7

Նշվածներից ո՞րը Սան-Ստեֆանոյի 1878 թ. պայմանագրի վերանայման պատճառներից չէ:

- 1) Գերմանիան, Թուրքիայից ստանալով Կիպրոս կղզին, Ռուսաստանին պարտադրեց Բեռլինում մեծ տերությունների հետ քննարկել Սան Ստեֆանոյի պայմանագիրը:
- 2) Բալկաններում և Արևելքում Ռուսաստանի դիրքերի ամրապնդումն առաջացրեց առաջին հերթին Մեծ Բրիտանիայի և Ավստրո-Հունգարիայի դժգոհությունը, որոնք պահանջեցին պայմանագրի կետերն ամբողջությամբ համաձայնեցնել իրենց հետ:
- 3) Ռուսական կառավարությունը, անհանգստանալով մեծ տերությունների պատերազմի սպառնալիքներից, համաձայնեց պայմանագիրը քննարկել նրանց հետ:
- 4) Մայիսի 18-ին Լոնդոնում կնքվել էր ռուս-անգլիական համաձայնագիր, որը նախատեսում էր Սան Ստեֆանոյի պայմանագրի կետերի վերանայում:

8

Նշվածներից ո՞րը Բաթումի պայմանագրի հետևանքներից չէ:

- 1) Թուրքիային էր մնում Ալեքսանդրապոլը և երկաթուղին՝ մինչև Ջուլֆա:
- 2) Առանձին հայկական կորպուսը վերակազմավորվեց դիվիզիայի, որի հրամանատար նշանակվեց գեներալ Մովսես Միլիկյանը:
- 3) Օսմանյան կայսրությունը ընդունեց և ճանաչեց Հայաստանի անկախությունը:
- 4) Թուրքիային էին մնում Արդվինը, Կարսը, Արդահանը, Ախալքալաքը, Ալեքսանդրապոլը, Օլթին, Նախիջևանը, Սյունիքը, Արցախը:

9

Թվարկված աշխատանքներից որի՞ հեղինակը Գևորգ Բաշինջաղյանը չէ:

- 1) «Արարատ»
- 2) «Զանգեզուր»
- 3) «Գրիգոր Լուսավորչի տեսիլքը»
- 4) «Դեպի Արագած տանող ճանապարհը»

10

Առաջին հնգամյակի տարիներին ո՞ր քաղաքում է կառուցվել քիմիական պարարտանյութերի գործարանը:

- 1) Արարատ
- 2) Երևան
- 3) Վանաձոր
- 4) Լենինական

11

Քանի՞ մեհենագրային արձանագրություն է պահպանվել Վանի թագավորության շրջանից:

- 1) ավելի քան 3000
- 2) ավելի քան 1500
- 3) ավելի քան 2000
- 4) ավելի քան 2500

12

Որտե՞ղ է տպագրվել «Խառնայինթուր տումարի. գեղեցիկ ու պիտանի» տոմարացույցը:

- 1) Լվովում
- 2) Վիեննայում
- 3) Կ.Պոլսում
- 4) Վենետիկում

13

Հայ-թաթարական 1905-1906 թթ. բախումների ժամանակ ո՞ր տարածքի ինքնապաշտպանությունն էր ղեկավարում Արմեն Գարոն:

- 1) Ջանգեզուր
- 2) Բաքու
- 3) Թիֆլիս
- 4) Ղարաբաղ

14

Ո՞վ է եղել ԽՍՀՄ ԳԱ Հայկական մասնաճյուղի առաջին նախագահը:

- 1) Վիկտոր Համբարձումյանը
- 2) Լևինսոն-Լեսսինգը
- 3) Հովսեփ Օրբելին
- 4) Աբրահամ Ալիխանյանը

15

Ըստ Բյուզանդիայի վարչատարածքային բաժանման՝ ո՞րն էր համապատասխանում Բարձր Հայքի տարածքին:

- 1) Մեծ մասն Մեծ Հայոցը
- 2) Չորրորդ Հայքը
- 3) Մասն Մեծ Հայոցը
- 4) Խորագույն Հայքը

16

Ո՞վ է Մեսրոպ Մաշտոցին թույլատրել Արևմտյան Հայաստանում դպրոցներ բացել:

- 1) Հուստինիանոս I-ը
- 2) Թեոդոսիոս I-ը
- 3) Հուստինիանոս II-ը
- 4) Թեոդոսիոս II-ը

17

Ո՞ւմ խոսքն է.

«Դուք բնավ ոչինչ համարեցիք այս աշխարհը. քաջաբար մեռան նրանք, որ մեռան, և առավել քաջաբար ապրում եք դուք»:

- 1) Հուստինիանոս I-ի
- 2) Պարսից Վաղարշ թագավորի
- 3) Մորիկ կայսեր
- 4) Խոսրով II Անուշիրվանի

18

Ո՞ր ճակատամարտի ժամանակ են հայ մարտիկները միմյանց քաջալերել հետևյալ խոսքով.

«Քաջությամբ մեռնենք մեր աշխարհի ու մեր ազգի համար»:

- 1) Ճարմանայի
- 2) Արճեշի
- 3) Ներսեհապատի
- 4) Արձնիի

19

Տերմինների կամ հասկացությունների տրված բացատրություններից ո՞րն է ճիշտ:

- 1) Արշակունյաց շառավիղներից ձևավորված ազնվական խավի ներկայացուցիչները կոչվում էին *նստանիկներ*։
- 2) 226 թ. Պարսկաստանում Սասանյանների իշխանության գալուց հետո ստեղծված իրավիճակը Մովսես Խորենացին անվանել է *Շամանակ անիշխանության*։
- 3) I-III դարերն ընդգրկող ժամանակաշրջանն անվանվում է *բուն հելլենիստական ժամանակաշրջան*։
- 4) Հայկագուն-Երվանդականների օրոք գորքի գերագույն հրամանատարը կոչվում էր *առաջին սպարապետ*։

20

Տերմինների կամ հասկացությունների տրված հասկացություններից ո՞րն է ճիշտ:

- 1) Ռուսական բանակի գերագույն սպայակույտի 1917 թ. դեկտեմբերի հրամանով կոլկասյան ճակատում սկսեց կազմավորվել նոր զորամիավորում, որն անվանվեց Առանձին հայկական հարվածային կորպուս։
- 2) Ռուսաստանում միապետական կարգերի տապալումից հետո ձևավորված գործադիր նոր իշխանությունը անվանվեց Պետրոգրադի բանվորների և զինվորների պատգամավորների խորհուրդ։
- 3) Փետրվարյան հեղափոխությունից հետո Անդրկովկասում ձևավորված գործադիր իշխանության նոր մարմինը անվանվեց Անդրկովկասյան կոմիսարիատ։
- 4) Արևմտահայ զորաբաժնի (երկարապահ դիվիզիա) ձևավորման համար ստեղծվեց գործադիր նոր մարմին, որն անվանվեց Հայաստանի ապահովության խորհուրդ։

21

Տրված պատճառահետևանքային կապերից ո՞րն է սխալ:

- 1) Ալեքսանդր Մակեդոնացին ուղարկել է Մենոն գորավարին Մեծ Հայք՝ Բարձր Հայքի ոսկու հանքերը գրավելու նպատակով:
- 2) Ապստամբած երկրները վերանվաճելու նպատակով Դարեհ I-ն ստիպված է եղել Ք. ա. 522-521 թթ. արշավանքներ ձեռնարկել մի շարք ուղղություններով:
- 3) Քսերքսես II-ից կրած պարտության ամոթը փարատելու համար Քսենոփոնի զինված ուժերը գրավել են Հայաստանի տարածքը և այդպիսով դուրս եկել Սև ծովի ափ:
- 4) Երվանդ II սատրապն իր կյանքի վերջին տարիներն անցկացրել է Հունաստանում, որովհետև մինչ այդ գլխավորել է Աքեմենյանների դեմ բարձրացրած մի քանի սատրապների ապստամբությունը:

22

Ընտրե՛ք իրադարձությունների պատճառահետևանքային կապերը ճիշտ արտահայտող տարբերակը:

- ա. Հակոբ Զուղայեցու գլխավորած պատվիրակությունը Կ. Պոլսից հետ վերադարձավ Հայաստան, քանի որ թուրքական կառավարությունը արգելեց նրա անցումը Եվրոպա:
- բ. Իսրայել Օրու Պֆալցյան ծրագիրը չիրագործվեց, քանի որ Ֆլորենցիան հրաժարվեց աջակցություն ցուցաբերելուց:
- գ. 1720-ական թթ. Սյունիքի ազատագրական պայքարի հետևանքով որոշակի ժամանակով վերականգնվեց հայկական իշխանությունը:
- դ. Հովսեփ Էմինի Արցախից հեռանալու պատճառը Սիմեոն Երևանցի կաթողիկոսի՝ Էմինին չընդունելու և չօժանդակելու հրամանն էր:
- ե. 1720-ական թթ. Շիրվանի հայկական բնակավայրերից Ավան ու Թարխան հարյուրապետերի Արցախ ժամանելու պատճառը ռուսական զորքերի հաջողություններին նպաստելն էր:
- զ. Սյունիքում և Արցախում 1720-ական թթ. ծավալված ազատագրական պայքարը ստիպեց պարսից պետությանն իր հետագա քաղաքականության մեջ հաշվի նստել հայկական մելիքությունների հետ, ճանաչել նրանց իրավունքները:

- 1) ա, ե, գ
- 2) ա, բ, գ
- 3) բ, դ, ե
- 4) գ, դ, զ

23

Տրված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել հինգերորդը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության:

- ա. Տրդատ II-ի արշավանքը Տիգրոն
- բ. Վաղարշ II-ի և Սեպտիմիոս Սևերոսի միջև պայմանագրի կնքումը
- գ. Սոհեմոս-Տիգրանի երկրորդ անգամ Հայոց գահին բարձրանալը
- դ. Խոսրով I-ի արշավանքը Կովկասյան ցեղերի դեմ
- ե. Տրդատ II-ի գլխավորությամբ Կարակալայի զորքերի վտարումը Մեծ Հայքից
- զ. Հայոց գահի հանձնումը Բակուր Արշակունուն

- 1) ա
- 2) բ
- 3) դ
- 4) ե

24

Ըստ ժամանակագրական հաջորդականության՝ տրված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել հինգերորդը:

- ա. Խեչոյի հեծյալ գնդի մուտքը Վան:
- բ. Անդրանիկի գլխավորած առաջին կամավորական ջոկատի կողմից Բիթլիսի գրավումը:
- գ. Վանում մեծ հեղինակություն վայելող Իշխանի և Վռամյանի սպանությունը:
- դ. Մուսա լեռան ինքնապաշտպանության մասնակից հայերի տարհանումը:
- ե. Դրոյի գլխավորած երկրորդ ջոկատի մուտքը Մուշ:
- զ. Երիտթուրքական կառավարության կողմից Օսմանյան կայսրությունից քաղաքացիների մուտքն ու ելքը արգելող օրենքի ընդունումը:

- 1) գ
- 2) ա
- 3) բ
- 4) ե

25

Նշված գործիչներին համապատասխանեցրե՛ք նրանց մասնակցած ռազմական գործողությունների հետ:

1. Թաթուլ Կրպեյան	ա. Երասխի պաշտպանական մարտեր
2. Մինոն Աջիգյոզյան	բ. Շուշիի ազատագրում
3. Արկադի Տեր-Թադևոսյան	գ. Գետաշենի ինքնապաշտպանություն
4. Կարապետ Քահքեջյան	դ. Խոջալուի ադրբեջանական կրակակետի լռեցումը
5. Մոնթե Մելքոնյան	ե. Մարտունաշենի պաշտպանություն
	զ. ԼՂՀ Մարտունու շրջանի ինքնապաշտպանական մարտեր

- 1) 1-գ, 2-ա, 3-բ, 4-դ, 5-ե
- 2) 1-գ, 2-ե, 3-բ, 4-ա, 5-զ
- 3) 1-բ, 2-ա, 3-ե, 4-գ, 5-զ
- 4) 1-գ, 2-դ, 3-բ, 4-զ, 5-ե

26

Ո՞ր տարբերակում է Վարդանանց ապստամբության ժամանակ ստեղծված կառավարության կազմի բոլոր համապատասխանեցումները ճիշտ:

1. Վարդան Մամիկոնյան	ա. մաղխազ
2. Վասակ Սյունի	բ. սպարապետ
3. Խորեն Խորխոռունի	գ. մեծ դատավոր
4. Հովսեփ Վայոցձորցի	դ. հայր մարդպետ
	ե. մարզպան

- 1) 1-բ, 2-ե, 3-ա, 4-գ
- 2) 1-ե, 2-գ, 3-բ, 4-ա
- 3) 1-ա, 2-գ, 3-դ, 4-բ
- 4) 1-բ, 2-ա, 3-ե, 4-գ

27

Տրվածներից որո՞նք են 1920 թ. հոկտեմբերի 28-ին նախաստորագրված «Եզրափակիչ որոշման արձանագրության» պայմաններից:

- ա. Ռուսաստանի և Ադրբեջանի կառավարությունները պետք է ճանաչեին Հայաստանի իրավունքները Նախիջևանի և Զանգեզուրի նկատմամբ:
- բ. Հայաստանը զրկվելու էր ընդհանուր պարտադիր զինվորական ծառայություն մտցնելու և բանակ պահելու իրավունքից:
- գ. Հայաստանի Հանրապետությունը հրաժարվելու էր Ղարաբաղի նկատմամբ պահանջներից:
- դ. Հայաստանում իշխանությունն անցնելու էր Ռազմահեղափոխական կոմիտեին, որի մեջ ընդգրկվելու էին երկու ձախ դաշնակցականներ:
- ե. Հայաստանը ընդունելու էր ՌՄԴԽՆՀ կառավարության բարեկամական օժանդակությունը՝ Թուրքիայի հետ տարածքային հարցերի լուծման հարցում:
- զ. Խորհրդային Ռուսաստանը հրաժարվում էր քեմալականներին զենքի ու զինամթերքի տրամադրումից:

- 1) գ, դ, զ
- 2) ա, բ, գ
- 3) ա, գ, ե
- 4) բ, դ, ե

28

Տրված պատճառահետևանքային կապերից ո՞րն է սխալ:

- 1) Ք. ա. 34 թ. Անտոնիոսի արշավանքի հետևանքով թալանվեց հայոց արքունի գանձարանը, Եգիպտոս տարվեց հսկայական ավար և գերիներ:
- 2) Արտաշես I-ի իրականացրած բարեփոխման հետևանքով Անահիտ աստվածուհու տաճարում կանգնեցվել են թագավորի նախնիների արձանները:
- 3) Արտաշտես II-ի վարած հակահռոմեական քաղաքականության հետևանքով Ք. ա. 20 թ. հայոց գահին բազմեց Տիգրան IV-ը:
- 4) Լուկուլլոսի պարտության հետևանքով հայկական գերիշխանությունը վերականգնվեց Ասորիքում և Միջերկրական ծովի ափերին:

29

Տրված պնդումներից ո՞րն է ճիշտ:

- 1) Դամասկոսի 652 թ. հայ-արաբական դաշնագրով Հայաստանում տեղակայվել է արաբական զորք:
- 2) Հայ առաքելական եկեղեցու առաջնորդական աթոռները, մինչև Գրիգոր Լուսավորչի կողմից Հայոց եկեղեցու նվիրապետության հաստատումը, Արտագում, Եղեսիայում, Սյունիքում էին:
- 3) Միրիոկեֆալոնի ճակատամարտի պարտությունը և Անտիոքի անկումը վերջ են դրել քրիստոնեա-մոնղոլական դաշինք ստեղծելու Հերոսիմի ծրագրին:
- 4) Զաքարյանների իշխանապետությունն իր մեջ ընդգրկել է Շիրակը, Արարատյան դաշտը, Սյունիքը, Փայտակարանը:

30

Նշվածներից ո՞րը Հայաստանի ազատագրության Հյուսիսային ծրագրի կետերից չէ:

- 1) Հայաստանի կառավարությունը Պետերբուրգում պետք է ունենար իր դեսպանը:
- 2) Ռուսաստանը Հայաստանում ունենալու էր որոշակի քանակությամբ զորք՝ երկիրը հնարավոր հարձակումներից պաշտպանելու համար:
- 3) Նախկին հողատերերին վերադարձվելու էին իրենց կալվածքները, սակայն առանց գյուղացիներին ճորտացնելու իրավունքի:
- 4) Հայաստանի և Ռուսաստանի միջև պետք է կնքվեր առևտրական պայմանագիր, իսկ Կասպից ծովի ափին Հայաստանին տրամադրվեր նավահանգիստ:

31

1921 թ. Կարսի կոնֆերանսում ո՞վ է եղել հայկական պատվիրակության ղեկավարը:

- 1) Ալեքսանդր Մյասնիկյան
- 2) Սարգիս Կասյան
- 3) Ալեքսանդր Բեկզադյան
- 4) Ասքանազ Մռավյան

32

Ո՞ր ապստամբությունն է հայ նշանավոր բանաստեղծ Ս. Շահագիզը բնութագրել հետևյալ խոսքերով.

«հայկական քաջասրտության փառավոր ապացույց»:

- 1) 1904 թ. Սասունի ապստամբությունը
- 2) 1862 թ. Ջեյթունի ապստամբությունը
- 3) 1894 թ. Սասունի ապստամբությունը
- 4) 1895-1896 թթ. Ջեյթունի ապստամբությունը

33

Ո՞վ է մեջբերված հատվածի հեղինակը:

«Այն ջահը, որ մենք վառում ենք այսօր Հայաստանի բարձրավանդակի վրա չի հանգչի երբեք և կլուսավորի Առաջավոր Ասիան»:

- 1) Նիկոլ Աղբալյան
- 2) Յուրի Դամբարյան
- 3) Մանուկ Աբեղյան
- 4) Ալեքսանդր Խատիսյան

34

Ո՞ր ճակատամարտի մասին է հետևյալ մեջբերումը.

*«Հայերը, նետահարելով հռոմեացիներին, շատերին իսկույն սպանեցին, իսկ շատ շատերին էլ վիրավորեցին:
Այնժամ [հռոմեացի զորավարը], քանզի շատերը վիրավորվել էին, և մի մասն էլ մահանում էր, իսկ հաշմվածները հեծեծում էին, և միաժամանակ պարենամթերքը պակասում էր, նահանջեց»:*

- 1) Խառանի
- 2) Տիգրանակերտի
- 3) Հռանդեայի
- 4) Արածանիի

Տերմինների կամ հասկացությունների բացատրություններից որո՞նք են ճիշտ:

1. 2008 թ. ՀՀ առաջին նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանի ղեկավարությամբ հանրապետության ընդդիմադիր դաշտի մի խումբ կուսակցություններ ու հասարակական կազմակերպություններ միավորվեցին՝ ձևավորելով նոր քաղաքական միավոր, որն անվանվեց Հայ ժողովրդական կուսակցություն:
2. 1995 թ. ընտրությունների ժամանակ ՀՀԾ-ն, իր շուրջը համախմբելով մի շարք կուսակցություններ և հասարակական կազմակերպություններ, ձևավորեց քաղաքական միավորում, որը անվանվեց «Հանրապետություն»:
3. 2003 թ. ընտրությունների ժամանակ Հայաստանի հանրապետական կուսակցությունը, Օրինաց երկիր կուսակցությունը և Երկրապահ-կամավորականների միությունը ձևավորեցին դաշինք, որն անվանվեց «Միասնություն»:
4. Հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորման ուղղությամբ ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանի՝ Թուրքիայի նախագահին Հայաստան հրավիրելու նախաձեռնությունը միջազգային հանրության կողմից անվանվեց «ֆուտբոլային դիվանագիտություն»:
5. 1991 թ. դեկտեմբերին Բելլվեժյան արգելանոց-անտառում կայացած հանդիպումից հետո Ռուսաստանի, Ուկրաինայի և Բելառուսի նախագահները հայտարարեցին ԽՍՀՄ փլուզման և նոր կազմակերպության ստեղծման մասին, որն անվանվեց Հավաքական անվտանգության պայմանագրի կազմակերպություն:

Տերմինների կամ հասկացությունների տրված բացատրություններից որո՞նք են ճիշտ:

1. Վանի թագավորության շրջանում օգտագործված սեպագիրը կոչվում էր հիերոգլիֆ:
2. Ք.ա. XIV դ. իւթական արձանագրությունում հիշատակվող հայկական առաջին պետական կազմավորումը կոչվում է Արատտա:
3. Վանի թագավորությունում գործում էր Ավագների խորհուրդը, որի անդամները համարվում էին արքայի «խորհրդականներ»:
4. Մ. Խորենացու հաղորդմամբ Երվանդ IV- ի կառուցած նոր մայրաքաղաքը անվանվում է Երվանդակերտ:
5. Ըստ հայկական ավանդազրույցի Հայկ նահապետի ժառանգներից Արամ նահապետի անունից առաջացել է Հայաստանի «Արմենիա» անվանումը:

37

Տրվածներից որո՞նք Խորհրդային Հայաստանի առաջին հնգամյակի արդյունքները չեն:

1. Խոշոր արդյունաբերության արտադրանքն աճեց 4,5 անգամ, իսկ մանր արդյունաբերությունը՝ 3 անգամ:
2. Շահագործման հանձնվեց Երևանի հէկ-ը:
3. Շահագործման հանձնվեց Երևանի Նաիրիտի գործարանը:
4. Կառուցվեց և շահագործման հանձնվեց 18 արդյունաբերական ձեռնարկություն:
5. Ձևավորվեցին շուրջ 1000 կոլեկտիվ տնտեսություններ:

38

Տրվածներից որո՞նք են սխալ արտացոլում իրադարձությունների պատճառահետևանքային կապերը:

1. Արտաշատի պայմանագրի հետևանքով Տիգրան Մեծը կորցրեց «արքայից արքա» տիտղոսը:
2. Գողերձ II-ի հետ կնքած պայմանագրի շնորհիվ Տիգրան Մեծը հաստատում է Պարթևստանի նկատմամբ Մեծ Հայքի գերիշխանությունը:
3. Ք. ա. 92 թ. հռոմեա-պարթևական պայմանագրի շնորհիվ Տիգրան Մեծին հաջողվել է իր թագավորությանը միացնել Ադիաբենեն, Միգդոնիան և Օսրոյենեն:
4. Ռազմական հզոր ուժ ունենալու շնորհիվ Տիգրան Մեծը Սելևկյան գահին հրավիրվելու ամենահավանական թեկնածու է դիտարկվել Սելևկյան ավագանու կողմից:
5. Լուկուլլոսի պարտության հետևանքով վերականգնվեց Հայկական տերության ռազմական հեղինակությունը:

Ընտրե՛ք սխալ պնդումները:

1. Շապուհ I-ը, օգտվելով Հռոմում ծագած ներքին խռովություններից, III դարի կեսերին արշավել է Մեծ Հայքի թագավորություն:
2. Հայոց արքա Սանատրուկը մահացել է 110 թվականին և թաղվել Բարձր Հայք նահանգի Դարանաղի գավառի Անի բերդում:
3. Պարթևները Բակուր Արշակունու Հայոց գահին բարձրանալը համարել են Հռանդեայի պայմանագրի խախտում և գահընկեց արել նրան:
4. Մակրինոս կայսրն ի նշանավորումն հայ-հռոմեական դաշինքի վերականգնման Տրդատ II-ին է վերադարձրել հայոց թագուհուն:
5. Սեպտիմիոս Սևերոսի և Վաղարշ II-ի միջև կնքված պայմանագրի արդյունքում կայսրը ճանաչեց Հայոց արքայի իրավունքները Հյուսիսային Միջագետքում:
6. Ոսխայի ճակատամարտում հայ-հռոմեական զորքերը պարտության են մատնել Ներսեհին և փախուստի մատնել նրան:

Ընտրե՛ք ճիշտ պնդումները:

1. Ավարայրի ճակատամարտում նահատակված հայորդիներին սրբերի շարքին դասելու համար հիմք է ծառայել Ներսես Ա Պարթևի սահմանված կարգը:
2. Գագիկ Արծրունու թագավորությունն օրինական ճանաչվեց Բյուզանդական կայսրության, օսերի, Վիրքի ու Աղվանքի թագավորությունների կողմից:
3. Թեոդորոս Ռշտունին վարել է բյուզանդամետ քաղաքականություն կառավարման ողջ ընթացքում:
4. 748-750 թթ. հակաարաբական ապստամբության կազմակերպիչներից Դավիթ Սամիկոնյանը սպանվել է խալիֆի հրամանով:
5. Կիլիկյան Հայաստանում պատերազմներին մասնակցում էր միայն մշտական կանոնավոր բանակը. աշխարհագորը ճակատամարտերին չէր մասնակցում:
6. Մովսես Խորենացու հաղորդմամբ Բարդաճանն Անի ամրոցում գոյություն ունեցած մեհենական պատմագրության արխիվից թարգմանություններ է կատարել ասորերեն և հունարեն:

41

Ո՞ր իրադարձությունն է խախտում տրված շարքի ժամանակագրական ճիշտ հաջորդականությունը:

1. Ամերիկայի Հայկական ազգային խորհրդի կողմից ԽՍՀՄ, ԱՄՆ, Մեծ Բրիտանիայի ղեկավարներին հեռագրի ուղարկումը՝ Հայկական հարցը Պոտսդամի կոնֆերանսի օրակարգում ընդգրկելու խնդրանքով:
2. Խորհրդային Հայաստանի կառավարությանն առընթեր Արտասահմանից ներգաղթող հայերի ընդունման կոմիտեի կազմավորումը:
3. Մեծ հայրենադարձության ժամանակ հայրենադարձների առաջին քարավանի ժամանումը Բաթում նավահանգիստ:
4. Խորհրդա-թուրքական բարեկամության և չեզոքության պայմանագրի դադարեցման մասին ԽՍՀՄ կառավարության որոշման ընդունումը:
5. ԽՍՀՄ կառավարության որոշումը Մեծ հայրենադարձության շրջանակում սփյուռքահայերի ներգաղթը դադարեցնելու մասին:
6. ՀԽՍՀ նախարարների խորհրդին առընթեր Արտասահմանից ներգաղթող հայերի ընդունման կոմիտեի գործունեության դադարեցումը:

42

Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:

1. Թորոս II-ի կառավարման ավարտը
2. Գագիկ II թագավորի սպանության վրեժի լուծումը
3. Հայոց կաթողիկոսության փոխադրումը Հռոմկլա
4. Բերդուսի ճակատամարտը
5. Անավարզայի հռչակումը Կիլիկիայի մայրաքաղաք

--	--	--	--	--

43

Հայոց կաթողիկոսների անունները համապատասխանեցրե՛ք նրանց հետ կապված իրադարձություններին:

Հայոց կաթողիկոս

- ա. Հովսեփ Ա Վայոցձորցի
- բ. Վրթանես Ա Պարթև
- գ. Ներսես Ա Պարթև
- դ. Գրիգոր Լուսավորիչ
- ե. Ներսես Գ Տայեցի

Իրադարձություն

1. Հայրենիքի համար զոհված նահատակների մասին սրբադասման կարգի ընդունումը
2. Ամարասի եկեղեցու կառուցումը
3. Շահապիվանի ժողովի հրավիրումը
4. Աշտիշատի ժողովի հրավիրումը
5. Վահանանց ապստամբությունը
6. Զվարթնոցի տաճարի կառուցումը

ա	բ	գ	դ	ե

Գործիչներին համապատասխանեցրե՛ք նրանց գործունեության հետ:

- Ա. 1877 թ. նոյեմբերին Կարսի գրավումը:
 Բ. Նրա գլխավորած Երևանյան ջոկատը օգնության է հասել և ազատագրել է Բայազետի կայազորին թուրքական պաշարումից:
 Գ. Շամքոր գետի ափին 1826 թ. ջախջախել է պարսկական բանակին:
 Դ. 1827 թ. հոկտեմբերին Երևանի բերդի գրավումը:
 Ե. Նրա գլխավորած հեծյալ ջոկատը 1826 թ. մարտական գործողություններ է իրականացրել Ղազախ-Շամշադինում:

1. Հովհաննես Լազարև
2. Իվան Պասկևիչ
3. Վալերիան Մադաթով
4. Արշակ Տեր-Ղուկասով
5. Միխայիլ Լորիս-Մելիքով
6. Գրիգոր Մանուչարյան

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե

Տրված վեց պնդումներից յուրաքանչյուրի համար ընտրե՛ք «Ճիշտ է», «Միայն է», «Չգիտեմ» պատասխաններից որևէ մեկը:

1. Խորեն Նարբեյը Պետերբուրգում Ալեքսանդր II կայսրին Հայաստանի ինքնավարության ծրագիրը հանձնելուց հետո մեկնում է Բեռլին և միանում Խրիմյանին ու Չերազին:
2. Օսմանյան կայսրությունում ազդեցություն տարածելու նպատակով եվրոպական մեծ տերությունների միջև պայքարի արդյունքում առաջացած միջազգային հարաբերությունների հիմնախնդիրը ստացել է «Արևելյան հարց» անվանումը:
3. Ըստ Սան Ստեֆանոյի հաշտության պայմանագրի՝ Էրզրումը և Բայազետը մնում են Ռուսական կայսրության կազմում:
4. Մ. Խրիմյանն ու Մ. Չերազը Բեռլինի վեհաժողովի վերջին օրը՝ հուլիսի 1-ին, բողոք են ներկայացրել մեծ տերություններին:
5. Սան Ստեֆանոյի պայմանագրի 27-րդ հոդվածը իրավունք է տալիս ռուսական զորքին 6 ամիս ժամկետով մնալու Հայաստանում:
6. 1853 թ. աշնանը սկսված Ղրիմի կամ Արևելյան պատերազմի ընթացքում Թուրքիային միացան Մեծ Բրիտանիան, Ֆրանսիան և Սարդինական թագավորությունը:

46

Տերմինների տրված բացատրություններից որո՞նք են սխալ:

- ա. Հայոց թագավորի և նախարարների հեծելագորային ուժերի միավորումն անվանվում էր հայոց այրուձի:
- բ. Հայ նախարարների տեղն արքունիքում սահմանող փաստաթուղթը անվանվում էր գորանամակ:
- գ. Արշակունյաց արքունի կալվածքների ու գանձարանի հսկողությունն իրականացնող գործակալն անվանվում էր հայր մարդպետ:
- դ. Արշակունյաց ոստանի պաշտպանությունն իրականացնող հատուկ հեծյալ ջոկատներից կազմված միավորումն անվանվում էր արքունական գունդ:
- ե. Թագավորի անձի պաշտպանությունն իրականացնող ընտրյալ նետաձիգներից բաղկացած միավորումը կոչվում էր մաղխազական այրուձի:
- զ. Ժառանգաբար հորից որդուն անցնող մասնավոր հողատիրության ձևը կոչվում էր պարզևականք:
 - 1) ա, գ, ե
 - 2) ա, բ, գ
 - 3) բ, դ, զ
 - 4) գ, դ, ե

47

Ընտրե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների սխալ բացատրությունները:

- ա. Նիկոլայ I-ի 1828 թ. մարտի 21-ի հրամանագրով Երևանի և Նախիջևանի նախկին խանությունների տարածքի վրա կազմվեց վարչական նոր միավոր, որն անվանվեց Երևանի նահանգ:
- բ. Կ. Պոլսի հայ համայնքի գործերի կառավարման նպատակով 1844 թ. ստեղծված մարմինը կոչվում էր Ազգային ժողով:
- գ. 1844 թ. Ռուսական կայսրության կողմից Կովկասում ստեղծվեց վարչական նոր միավոր, որն անվանվեց Կովկասի կառավարչապետություն:
- դ. Օսմանյան կայսրության ընդհանուր ճգնաժամը կանխելու նպատակով սուլթանական կառավարությունը 1839 թ. հրապարակում է բարենորոգումների հրովարտակ, որն անվանվեց թանզիմաթ:
- ե. 1860 թ. մայիսի 24-ին Կ. Պոլսի Ազգային ընդհանուր ժողովը հաստատում է արևմտահայ համայնքի ներքին կյանքին վերաբերվող կանոնադրությունը, որը Ն. Ռուսինյանի առաջարկությամբ կոչվեց «Ազգային սահմանադրություն»:
- զ. Արևմտահայ «Ազգային սահմանադրության» համաձայն ամբողջ ազգի կողմից ընտրվելու էր օրնետղի մարմին, որն անվանվում էր Ազգային ժողով:
- է. Հայկական մարզի վերացումից հետո Շամախի կենտրոնով ստեղծված վարչաքաղաքական նոր միավորը կոչվում է Վրացա-Իմերեթական նահանգ:
 - 1) գ, զ, ե
 - 2) ա, բ, ե
 - 3) ա, գ, է
 - 4) բ, դ, ե

48

Տրվածներից որո՞նք են Սմբատ II Բագրատունու գործունեության հետևանքներ:

- ա. կաթողիկոսական աթոռը փոխադրվեց Արգինայի վանք
- բ. Բագրատունյաց թագավորության մայրաքաղաք հռչակվեց Երազավորսը
- գ. հնագանդվեցին Սյունյաց և Աղվանից թեմերը
- դ. Դվինի ամիրայությունն միացվեց Անիի Բագրատունյաց թագավորությանը
- ե. Անիի Բագրատունիներից անկախ հռչակվեց Սյունիքի թագավորությունը
- զ. կնքվեց հայ-բյուզանդական հակաարաբական դաշինք
- է. Արցախի Խաչեն գավառը միացվեց Բագրատունյաց թագավորությանը
- ը. կառուցել է Անի քաղաքն իր մեջ ընդգրկող պարիսպների երկրորդ գիծը

- 1) գ, դ, է
- 2) ա, դ, է
- 3) բ, գ, ը
- 4) դ, է, ը

49

Թվարկվածներից որո՞նք 1908 թ. երիտթուրքական հեղաշրջման հետևանքներից չեն:

- ա. Հայկական կուսակցությունները ճանաչեցին Օսմանյան Թուրքիայի տարածքային ամբողջականությունը և դադարեցրին իրենց ընդհատակյա գործունեությունը:
- բ. Լուծարվեցին հայդուկային խմբերը, կուսակցությունները հրաժարվեցին արևմտահայությանը ընդհանուր զինված ապստամբության նախապատրաստելուց:
- գ. Տարագիր և վտարանդի բազմաթիվ հայեր Այսրկովկասից և այլ վայրերից վերադարձան արևմտահայաստան:
- դ. Հայերը ճանաչվեցին օսմանյան տերության «իրավահավասար» քաղաքացիներ և երիտթուրքերը չչարունակեցին Աբդուլ Համիդի հակահայ քաղաքականությունը:
- ե. Երիտթուրքերի ներքին և արտաքին քաղաքականության առանցքը դարձավ օսմանիզմը, որը ենթադրում էր թյուրքալեզու բոլոր ժողովուրդներին մեկ միասնական պետության մեջ միավորում:
- զ. Օսմանյան կայսրությունում աշխուժացավ հայ գրական շարժումը, առաջադիմեց կրթամշակութային կյանքը:
- է. Երիտթուրքերը գործնականում կիրառեցին Ֆրանսիական մեծ հեղափոխությունից ընդօրինակած «ազատություն, հավասարություն, եղբայրություն» կարգախոսը:

- 1) բ, դ, է
- 2) գ, դ, զ
- 3) ա, բ, է
- 4) դ, է, է

50

Ըստ ժամանակագրական հաջորդականության՝ Վանի թագավորությունում տեղի ունեցած իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել յոթերորդը:

- ա. Սկյութների ասպատակությունների սկիզբը
- բ. Թագավորության վերածումը գերտերության
- գ. «Չորս ծովերի» տերության ստեղծումը
- դ. Միասնական դիցարանի ստեղծումը
- ե. Կիմերների հետ դաշնակցումը
- զ. Վանի աշխարհակալության ստեղծումը
- է. Խալդիի տաճարի ավիրումը Սարգոն II-ի կողմից
- ը. Սարդուրի III-ի հիշատակումը ասորեստանյան արձանագրությունում
- թ. Տուշպա քաղաքի կառուցումը

- 1) ը
- 2) է
- 3) Ե
- 4) ա

51

Ըստ ժամանակագրական հաջորդականության՝ թվարկված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել երրորդը:

- ա. Բարձր դռան հրամանով «Հայաստան» անվան գործածության արգելումը:
- բ. «Հայրենիքի սիրո գրասենյակ» խմբակի բացահայտումը:
- գ. «Միություն ի վրկություն» խմբակի գործունեության դադարեցումը:
- դ. Երևանում «Հայասեր-ազգասեր» խմբակի ձևավորումը:
- ե. Կարինում «Պաշտպան հայրենյաց» կազմակերպության ստեղծումը:
- զ. Մոսկվայի «Հայրենասերների միություն» կազմակերպության գործունեության դադարեցումը:
- է. Կարինում «Պաշտպան հայրենյաց» կազմակերպության անդամների դատավարության անցկացումը:

- 1) է
- 2) ա
- 3) գ
- 4) դ

52

Ըստ ժամանակագրական հաջորդականության՝ թվարկված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել հինգերորդը:

- ա. «Հայ երիտասարդական միություն» խմբի գործունեության բացահայտումը:
- բ. ԱՄԿ «Փարոս» անունով թերթի առաջին համարի լույսընծայումը:
- գ. Հայաստանում Սփյուռքահայության հետ մշակութային կապի կոմիտեի ստեղծումը:
- դ. Հրաչյա Ղափլանյանի ղեկավարությամբ Երևանի դրամատիկական թատրոնի հիմնադրումը:
- ե. Հայաստանի Պարի պետական անսամբլի ստեղծումը:
- զ. Հակախորհրդային գործունեության համար Անդրանիկ Մարգարյանի դատապարտումը:
- է. Գուրգեն Յանիկյանի կողմից Լոս Անջելեսի Սանտա Բարբարա արվարձանային քաղաքում Թուրքիայի հյուպատոսի և փոխհյուպատոսի գնդակահարումը:
- ը. ՀԿԿ Կենտկոմի նախագահության կողմից «Հայերի կոտորածի 50-ամյակի նախապատրաստման հետ կապված միջոցառումների» ծրագրի հաստատումը:
- թ. Հայկական ատոմակայանի գործարկումը:

- 1) ը
- 2) գ
- 3) դ
- 4) է

53

Կատարե՛ք համապատասխանեցում և ընտրե՛ք պատասխանի ճիշտ տարբերակը:

1. Ֆիզուլիի ազատագրումը	ա. 1993 թ. ապրիլ
2. Չանգելանի ազատագրումը	բ. 1993 թ. հունիսի 28
3. Աղդամի ազատագրումը	գ. 1993 թ. հուլիսի 23
4. Քարվաճառի ազատագրումը	դ. 1993 թ. օգոստոսի 22
5. Կուրթաթլիի ազատագրումը	ե. 1993 թ. օգոստոսի 31
6. Հորադիզի ազատագրումը	զ. 1993 թ. հոկտեմբեր
	է. 1993 թ. նոյեմբերի 1

- 1) 1-գ, 2-դ, 3-ա, 4-բ, 5-է, 6-զ
- 2) 1-ե, 2-է, 3-ա, 4-զ, 5-գ, 6-դ
- 3) 1-դ, 2-բ, 3-զ, 4-ա, 5-ե, 6-գ
- 4) 1-դ, 2-է, 3-զ, 4-ա, 5-ե, 6-զ

- ա. ՀՄԽՀ Կարմիր Բանակի հրամանատարի պաշտոնից ազատվելուց հետո Դրոն հունվարի 11-ին մի խումբ հայ սպաների հետ պարտադրված լքեց Հայաստանի սահմանները:
- բ. 1920 թ. դեկտեմբերի վերջին Հայկոմկոուսի պլենումը որոշեց ձերբակալել և մեկուսացնել ՀՅԴ բոլոր կոմիտեների և կազմակերպությունների ղեկավարներին, նախկին կառավարության անդամներին:
- գ. 1921 թ. փետրվարի 16-18-ը Փետրվարյան ապստամբությունն արագ ընդգրկեց ՀՄԽՀ կենտրոնական մի շարք շրջանները՝ Բաշ Գյառնին, Կոտայքը, Թալինը, Դարալագյազը, Բաշ Ապարանը և այլն:
- դ. Փետրվարյան ապստամբության ժամանակ «Ազատամարտ» և «Վարդան Ջորավար» զրահագնացքների ապստամբների կողմն անցնելուց հետո ՀՄԽՀ պետական և կուսակցական մարմինները հեռացան Ղամարլու-Վեդի-Բասար ուղղությամբ:
- ե. Հայաստանում խորհրդային կարգերի հաստատումից հետո իշխանության տեղական գործադիր մարմիններ դարձան հեղկոմները, որոնք նշանակովի էին և ժամանակավոր:
- զ. 1920 թ. դեկտեմբերի 8-ին Հայհեղկոմի հրապարակած «Պարենային մթերքների և այլ նյութերի հայտնաբերման մասին հրամանով» ռազմական կոմունիզմից անցում կատարվեց Նոր տնտեսական քաղաքականությանը (Նէպ):
- է. Համառուսաստանյան Չեկայի կողմից արտակարգ լիազորություններով Հայաստան էր գործուղվել Գևորգ Աթարբեկյանը, որի քաղաքական կոշտ գիծը պաշտպանում էր ՀԿ(բ)Կ կենտկոմի քարտուղար Գ. Ալիխանյանը:

- 1) բ, գ, է
- 2) ա, գ, է
- 3) բ, դ, գ
- 4) ա, է, է

55

Ո՞ր տարբերակում են բոլոր պնդումները սխալ:

- ա. Համաշխարհային պատմության մեջ Գառնիի տաճարի նախօրինակը Արդինի-Մուսասիրում գտնվող Խալդիի գլխավոր տաճարն է:
- բ. Արմավիրից Ախուրյանի ափին կառուցված Բագարան սրբավայր-քաղաք են տեղափոխվել աստվածների արձաններ:
- գ. Հռանդեայի պայմանագրով նախատեսված էր, որ Տրդատ II-ն Ներոնից Հռոմում պետք է ստանա Մեծ Հայքի թագավորության թագը:
- դ. Բուն Հայոց տոմարի սկիզբ է համարվում 550 թ. հուլիսի 11-ը:
- ե. Ք. ա. I դարում կառուցված Նեմրութ լեռան սրբավայրը գտնվում է Վանա լճի հարավարևմտյան ափին:
- զ. Նեմրութի սրբավայրում 8-9 մետրանոց աստվածների արձանների կողքին կանգնեցվել են Անտիոքոս I Երվանդունու և արքայական նախնիների քանդակները:
- է. Ք.ա. 5 թ. Օգոստոսի հրամանով Հայաստան ժամանած Գայոս Կեսարը գահընկեց է արել Տիգրան IV-ին և հայոց թագավոր հռչակել Արտավազդ III-ին:
 - 1) գ, դ, ե
 - 2) ա, գ, զ
 - 3) դ, ե, է
 - 4) բ, գ, դ

56

Ո՞ր տարբերակում են բոլոր պնդումները ճիշտ:

- ա. Խաչակիր մատենագիրները իրենց աղբյուրներում Կիլիկիայի հայկական պետությանն անվանել են Հայոց աշխարհ կամ Մեծ Հայք:
- բ. 1065 թ. Գագիկ Կարսեցին իր թագավորության դիմաց կայսրից ստացել է Կիլիկյան Տավրոսում գտնվող Ծամնդավ բերդաքաղաքը:
- գ. Աշոտ Բագրատունին 804 թ. իր նստավայրը Դարույնքից տեղափոխել է Ախուրյանի ափին գտնվող Շիրակավան բերդաքաղաք:
- դ. Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելուց հետո արքունի գրագրության, հոգևոր քարոզչության և ուսման ասպարեզներում կիրառվել են հունարենն ու ասորերենը:
- ե. 1323 թ. հայ-եգիպտական պայմանագրով Կիլիկիան Եգիպտոսին է զիջել Այաս նավահանգիստը և Անավարզա քաղաքը:
- զ. 1254 թ. հայ-մոնղոլական պայմանագրով Հայոց եկեղեցին և վանքերն ազատվել են հարկերից:
- է. Ղևոնդի «Պատմութիւն» երկը տարածական լայն ընդգրկում ունի և ներառում է Առաջավոր Ասիայի X-XII դարերի պատմությունը:
 - 1) բ, ե, է
 - 2) ա, գ, է
 - 3) գ, դ, ը
 - 4) բ, դ, գ

Ո՞ր տարբերակում է հայոց կաթողիկոսի և նրա հետ կապված իրադարձության բոլոր համապատասխանեցումները ճիշտ:

Հայոց կաթողիկոս

- ա. Զաքարիա Չազեցի
- բ. Սահակ Պարթև
- գ. Ներսես Բ Բագրևանդացի
- դ. Գևորգ Գառնեցի
- ե. Անանիա Մոկացի
- զ. Կոմիտաս Մամիկոնյան

Իրադարձություն

1. 948 թ. կաթողիկոսական աթոռի տեղափոխումը Արգինայի վանք
2. գումարել է Դվինի երկրորդ եկեղեցական ժողովը
3. կառուցել է Ս. Հռիփսիմեի տաճարը
4. 869 թ. եկեղեցական ժողովի հրավիրումը հայ իշխանների մասնակցությամբ
5. Շահապիվանի եկեղեցական ժողովի հրավիրումը
6. հայոց թագավոր է օծել Աշոտ Ա Բագրատունուն
7. հայոց սպարապետ է նշանակել Համազասպ Մամիկոնյանին

- 1) ա-4, բ-7, գ-2, դ-6, ե-1, զ-3
- 2) ա-6, բ-2, գ-3, դ-7, ե-1, զ-4
- 3) ա-6, բ-2, գ-5, դ-4, ե-1, զ-3
- 4) ա-4, բ-7, գ-5, դ-1, ե-3, զ-2

Ընտրել ք տերմինների կամ հասկացությունների ճիշտ բացատրությունները:

1. 1919 թ. մայիսի 28-ին Հայաստանի կառավարության կողմից ընդունված փաստաթուղթը կոչվում էր Հայաստանի անկախության հռչակագիր:
2. Ամերիկայի հայկական ազգային խորհուրդը անվանվում է նաև Հայ դատի հանձնախումբ:
3. Ազգերի լիգայի ընդունած որոշմամբ՝ Կիլիկիայում կամ Թուրքիայի հյուսիսարևելյան վիլայեթներում հայ գաղթականների բնակության համար ստեղծվելիք շրջանը անվանվում է Հայոց տուն:
4. Էջմիածնում հիմնված մշակութային-պատմական ինստիտուտը 1925 թ. վերափոխվելուց հետո կոչվեց Գիտության և արվեստի ինստիտուտ:
5. Ա. Խատիսյանի կառավարությանը փոխարինած գործադիր իշխանությունը կոչվում էր ազգային կենտրոնական կառավարություն:
6. Ունևոր գյուղացիության ունեցվածքի բռնագրավման և նրանց անբարենպաստ կլիմայական պայմաններ ունեցող շրջաններում բնակեցման գործընթացը ստացել է կուլակաթափություն անվանումը:
7. Հայրենիք-սփյուռք կապերի ամրապնդման համար 1921 թ. Երևանում ստեղծված մարմինը անվանվեց Հայ օգնության միություն:
8. Հայկական հարցի լուծման խնդրանքով ՄԱԿ-ի 1945 թ. անդրանիկ կոնֆերանսին հուշագրեր ներկայացրած երկու մարմիններն էին Հայկական ազգային կոմիտեն և Ամերիկայի հայկական ազգային խորհուրդը:

Ընտրել ք տերմինների ճիշտ բացատրությունները:

1. Տիգրան Մեծի տերության երեք մայրաքաղաքները՝ Արտաշատը, Տիգրանակերտը և Անտիոքը, միմյանց կապող ճանապարհը անվանվում էր Արքունի պողոտա:
2. Դպրության աստված Տիրի պաշտամունքի կենտրոնը կոչվում էր Բագառիճ:
3. Հայկական լեռնաշխարհը, Փոքր Ասիայի արևելյան, Միջագետքի հյուսիսային և Իրանական սարահարթի հյուսիսարևմտյան շրջաններն ընդգրկող շրջանը կոչվում էր Հնդեվրոպական նախահայրենիք:
4. Խալդիի պաշտամունքի գլխավոր կենտրոն համարվող քաղաքը կոչվում էր Կումենու:
5. Սալմանասար I-ի ասորեստանյան արձանագրությունում հիշատակված հայկական պետական կազմավորումը կոչվում էր Հայասա:
6. Կիլիկյան Հայաստանի դատարաններում գործածված հայկական, հունական և խաչակրաց իրավանորմերը միավորող օրենսգիրքն անվանվում էր Անտիոքի ասիզներ:
7. Բագրատունյաց շրջանում ավատատիրական խոշոր տնտեսություններն անվանվում էին տերունի կալվածքներ:

Թվարկվածներից որո՞նք են ճիշտ արտահայտում իրադարձությունների պատճառահետևանքային կապերը:

1. Հետպատերազմյան շրջանում սկսված սառը պատերազմը, տնտեսական դժվարությունները, ԽՍՀՄ-ի ամբողջատիրական համակարգի նոր բացասական դրսևորումները 1948 թ. սփյուռքահայերի հայրենադարձության կասեցման պատճառ դարձան:
2. Հյուսիսատլանտյան դաշինքի ստեղծման, և դրան Թուրքիայի անդամակցման պատճառով Խորհրդային Միության կառավարությունը 1953 թ. մայիսին պաշտոնապես հայտարարեց, որ Թուրքիայից ոչ մի տարածքային պահանջ չունի:
3. Ստալինը Պոտսդամի կոնֆերանսում զիջեց և քննարկումից հանեց հայկական տարածքների հարցը, քանի որ Գերմանիան և ԱՄՆ-ն պաշտպանում էին Թուրքիային:
4. Երկրորդ աշխարհամարտից հետո սկսված հայերի զանգվածային հայրենադարձության պատճառներից էր Խորհրդային Հայաստանի հեղինակության բարձրացումը:
5. Երկրորդ աշխարհամարտի ընթացքում ԽՍՀՄ-ի դեմ Թուրքիայի բացեիբաց ելույթների և ռազմական առճակատման հետևանքով 1945 թ. մարտին ԽՍՀՄ կառավարությունը չեղյալ հայտարարեց խորհրդա-թուրքական չեզոքության պայմանագիրը:
6. Մեծ հայրենադարձության ժամանակ դաշնակցությունը անհանգստացած էր զանգվածային ներգաղթ իրականացնելուց, քանի որ ԽՍՀՄ կառավարությունը հրաժարվել էր հայկական հողերը վերադարձնելու պահանջից:
7. 1950-ական թթ. վերջին ստալինյան բռնաճնշումների հետևանքը Սփյուռքի հետ հարաբերությունների ընդհատումն էր:

Տրված պատմական իրադարձությունների պատճառներից և հետևանքներից որո՞նք են ճիշտ:

1. IX դարի վերջին Խլաթի ամիրայի՝ Հայաստան ներխուժելու պատճառը հայբյուզանդական 893 թ. կնքված պայմանագիրն էր:
2. 298 թ. Մծբինի հաշտության հետևանքը Հյուսիսային Միջագետքում պարթևների տարածքային զիջումները էին:
3. Գյուտ կաթողիկոսի՝ Տիգրան մեկնելու պատճառը Խոսրով II-ի գումարած ժողովին մասնակցելն էր:
4. Վարդան Կրտսերի ապստամբության արդյունք էր Հայոց Արևելից կողմերում ու հարակից տարածքներում հայկական թագավորության ստեղծումը:
5. 571-572 թթ. հակապարսկական ապստամբության հետևանքը Դվին քաղաքի ազատագրումն էր:
6. Հայերի՝ Վահրամ Չուբինի բարձրացրած ապստամբությանը ցուցաբերած ռազմական օգնության հետևանքով վերականգնվեց Մեծ Հայքի ինքնուրույնությունը:
7. Հուստինիանոս I-ի 536 թ. օրենքի կիրառման արդյունքում ստեղծվեցին Առաջին, Երկրորդ, Երրորդ և Չորրորդ Հայքերը:
8. Թեոդորոս Ռշտունու 639 թ. միավորիչ գործունեության հետևանքով Կոստանդին II-ը ճանաչում է նրա իշխանությունը նաև Վիրքի և Աղվանքի նկատմամբ:

1. 1914 թ. հունվարի 26-ի ռուս-թուրքական համաձայնագրին համապատասխան 1914 թ. ապրիլին տեսուչներ ընտրվեցին հոլանդացի դիվանագետ Լ. Վեստենենկը և նորվեգացի գնդապետ Ն. Հոֆը:
2. Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գևորգ Ե-ն 1912 թ. հոկտեմբերի 2-ին Կովկասի փոխարքա Գ. Գոլիցինի միջոցով դիմեց ռուսական կայսրին՝ հայերին պաշտպանելու խնդրանքով:
3. Թիֆլիսում 1912 թ. հոկտեմբերին ձևավորվեց համազգային նոր կազմակերպություն՝ Հայոց ազգային խորհուրդը:
4. 1912 թ. նոյեմբերի 10-ի կոնդակով եգիպտահայ մեծահարուստ Պողոս Նուբար փաշան նշանակվեց Եվրոպայում կաթողիկոսի լիազոր ներկայացուցիչ և նրա գլխավորությամբ ստեղծվեց Ազգային պատվիրակություն:
5. Բալկանյան երկրներ Սերբիան, Բուլղարիան, Հունաստանը և Չեռնոգորիան 1912 թ. հոկտեմբերին ստեղծեցին ռազմական դաշինք, իսկ նոյեմբերին պատերազմ սկսեցին Օսմանյան Թուրքիայի դեմ:
6. Կ. Պոլսում ռուսական դեսպանության թարգմանիչ Անդրեյ Մանդելշտամը կազմել է հայկական բարենորոգումների նախագիծ, համաձայն որի, Արևմտյան Հայաստանի հայկական վեց նահանգները բաժանվելու էին երկու նահանգի:
7. 1914 թ. հունվարի 26-ի ռուս-թուրքական համաձայնագիրը կրկնում էր Մանդելշտամի նախագիծը՝ նախատեսելով հայկական նահանգների բաժանում երկու նահանգների:
8. Կ. Պոլսում Ռուսաստանի դեսպան Մ. Գիրսը և Գերմանիայի դեսպան Հ. Վանզենհայմը 1913 թ. սեպտեմբերի 10-ին Արևմտյան Հայաստանի համար կազմեցին 6 կետից բաղկացած բարենորոգումների ծրագիր:
9. Հայկական ազգային կուսակցությունները հիմնականում գոհունակությամբ ընդունեցին 1914 թ. հունվարի 26-ի ռուս-թուրքական համաձայնագիրը, քանի որ այն Հայաստանին տալիս էր ինքնավարություն:

Տրված պնդումներից որո՞նք են սխալ:

1. 1920 թ. աշնանը՝ թուրք-հայկական պատերազմի ժամանակ՝ նոյեմբերի 13-ին, Թիֆլիսում ստորագրվեց հայ-վրացական համաձայնագիր Լոռու չեզոք գոտի ժամանակավորապես վրացական զորքեր մտցնելու մասին:
2. Հայ ժողովրդական կուսակցությունն իր 2-րդ համագումարում (1919 թ. սեպտեմբեր) որոշեց ծառայել Հայաստանի անկախ պետականության ու մշակույթի զարգացմանը, նպաստել ժողովրդավարական ու խորհրդարանական իրավակարգի հաստատմանը:
3. Հայաստանի առաջին հանրապետության գոյության ընթացքում հիմնական կառավարող կուսակցությունը եղել է ՀՅԴ-ն, որը կռալիցիոն կառավարություն է կազմել ՀԺԿ-ի, Ս.Դ. Հնչակյան և Հայ սահմանադրական ռամկավար կուսակցությունների հետ:
4. ՀՅԴ 9-րդ համագումարը հրաժարվեց կուսակցության երկու՝ Արևելյան (Ռուսաստանի կազմում) և Արևմտյան (անկախ) Հայաստանների վերաբերյալ ծրագրային կետերից:
5. Հայաստանի առաջին հանրապետությունում կային տարբեր հասարակական կազմակերպություններ, որոնցից ամենազանգվածայինը արհեստակցական միություններն էին: Գործում էր այդպիսի 13 միություն:
6. Թուրքական զորքերի՝ դեպի Բաքու 1918 թ. մայիսի սկզբին սկսված ռազմարշավի դեմ պայքարում զոհվեց Սեպուհը:
7. Հայաստանի անկախացումից հետո՝ 1918 թ. հուլիսի կեսերին, ՀՀ դիվանագիտական առաքելություն հիմնվեց հարևան Վրաստանի Հանրապետությունում, որը ղեկավարում էր Հակոբ Բագրատունին:

Արաբական խալիֆայության տիրապետության շրջանին վերաբերող հետևյալ պնդումներից որո՞նք են սխալ:

1. Հայոց իշխան և սպարապետ Աշոտ Բագրատունին կուրացվել է Գրիգոր Մամիկոնյանի հրամանով:
2. 703 թ. Սմբատ Բագրատունու 3000-անոց այրուձին արաբական 7000-անոց պատժիչ ջոկատին հանդիպել է Ակոռի գյուղի մոտ:
3. Արմինիայի առաջին արաբ կառավարչի հարկահանությանը և կրոնական հալածանքներին հայերը պատասխանել են ապստամբությամբ:
4. 748 թ. Այրարատի Ռշտունիք գավառի Գուկանք գյուղի մոտ ապստամբները Սմբատ իշխանի գլխավորությամբ պարտության են մատնել թշնամուն:
5. Արաբների տիրապետության ողջ ընթացքում հայ հոգևորականությունը ազատված է եղել հարկ վճարելուց:
6. Սասուն-Խուլթ գավառում Հովհանի հաջողություններից հետո Սասուն գավառը մտցվել է Արմինիայի մեջ:
7. 774-775 թթ. հակաարաբական ապստամբությունը սկսվել է Շիրակի Կումայրի գյուղից:

65

Ո՞ր իրադարձություններն են խախտում տրված շարքի ժամանակագրական հաջորդականությունը:

- 1. Տրդատ II-ի արշավանքը Տիգրոն
- 2. Ոսխայի ճակատամարտը
- 3. Հռոմեական կայսր Կարակալլայի զորքերի ջախջախումը Հայաստանում
- 4. Մազքութների ջախջախումը Յլու գլուխ լեռան ճակատամարտում
- 5. Համագասպ Մամիկոնյանի նշանակումը հայոց սպարապետ
- 6. Արշակ III-ի գահակալության սկիզբը
- 7. Վռամշապուհի գահակալության սկիզբը
- 8. Խոսրով IV-ի երկրորդ անգամ հայոց գահ բարձրանալը

66

Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:

- 1. «Էջմիածնի ավետարանի» ձեռագրի կազմումը
- 2. Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմություն» աշխատության երկրորդ գիրքը եզրափակող իրադարձությունները
- 3. «Սահմանադրութիւն կանոնական» երկի կազմումը
- 4. Նոր Ջուղայի հայկական տպարանի հիմնումը Խ. Կեսարացու ջանքերով
- 5. Աղբերց վանքի դպրոցի հիմնումը Ն. Մշեցու ջանքերով
- 6. «Դատաստանագրքի» կազմումը Մ. Գոշի կողմից
- 7. մանրանկարներով զարդարված առաջին ամբողջական ձեռագրի ստեղծումը

--	--	--	--	--	--	--	--

67

Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական ճիշտ հաջորդականությամբ:

- 1. «Բազմավեպ» պարբերականի առաջին համարի լույս ընծայումը:
- 2. Հարություն Շմավոնյանի նախաձեռնությամբ հայոց առաջին պարբերականի՝ «Ազդարարի» լույս ընծայումը:
- 3. Ղուկաս Ինճիճյան վարդապետի խմբագրությամբ «Տարեգրություն» պարբերականի հրատարակումը:
- 4. Միմեոն Երևանցի կաթողիկոսի նախաձեռնությամբ մայր հողի վրա տպարանի ստեղծումը:
- 5. Առաքել Դավրիժեցու «Գիրք պատմութեանց» աշխատության առաջին տպագրությունը:
- 6. Հովհաննես Լիմոնճյանի կողմից հայկական նոր ձայնագրության ստեղծումը:
- 7. Պետերբուրգում ռուսերենով Խորենացու «Հայոց պատմություն» աշխատության լույս ընծայումը:

--	--	--	--	--	--	--	--

68 Պատմիչի անունը համապատասխանեցրե՛ք այն խոսքի հետ, որը նա գրել է:

ա. Ստրաբոն	1. «Արմենիայի մեծագույն մասի տիրակալ»
բ. Տակիտոս	2. «Հայոց թագավոր Մանատրուկն ուներ միջակ հասակ, բայց հակված էր դեպի ամեն մի մեծ բան և մանավանդ դեպի պատերազմական գործը»
գ. Պլուտարքոս	3. «Նոր մայրաքաղաքը բնակեցնելու համար Տիգրանն այստեղ է հրավիրում հայերից լավագույններին...»
դ. Արիանոս	4. «...հայերը նետահարելով հռոմեացիներին, շատերին իսկույն սպանեցին, իսկ շատ շատերին էլ վիրավորեցին»
ե. Ապպիանոս	5. «Հայերը մնացին առանց թագավորի, անտերունչ»
զ. Դիոն Կասիոս	6. Հայաստանն... աճել է Արտաշեսի ջանքերով... և ուստի այստեղ բոլորը միալեզու են»
է. Պոլիբիոս	7. «...այն լի էր գանձերով և աստվածներին նվիրաբերված թանկարժեք ընծաներով»
	8. «Արտաշեսը հրամայել է որոշել գյուղերի և ագարակների սահմանները, կոփել է տվել քառակուսի քարեր և տնկել հողի մեջ»

ա	բ	գ	դ	ե	զ	է

69 Ռեզոլուցիան գործիչներին համապատասխանեցրե՛ք նրանց գլխավորած գործառնությունների հետ:

Ա. Երևանյան գորախումբ	1. Նիկոլ Աղբալյան
Բ. Սարգսրապատի ջոկատ	2. Ալեքսանդր Բեյ-Մամիկոնյան
Գ. Առանձին հայկական կորպուսի առաջին դիվիզիա	3. Մովսես Սիլիկյան
Դ. Առանձին հայկական կորպուս	4. Քեռի
Ե. Հայկական առանձին հարվածային զորամաս	5. Համազասպ
Զ. Առաջին աշխարհահամարտի ժամանակ ձևավորված IV կամավորական ջոկատ	6. Դանիել Բեկ-Փիրումյան
Է. Առաջին աշխարհահամարտի ժամանակ ձևավորված VIII կամավորական ջոկատ	7. Թովմաս Նազարբեկյան
	8. Անդրանիկ

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ	Է

Ստորև տրված պնդումներից յուրաքանչյուրի համար ընտրե՛ք «Ճիշտ է, «Միայն է» «Չգիտեմ» պատասխաններից որևէ մեկը:

1. Ք. ա. III հազարամյակի վերջին Հայաստանի տարածքում սկսվել է հայերի ցեղային և վաղ պետական կազմավորումների առաջացման ժամանակաշրջանը:
2. Թորգոմա տունը գտնվել է Տիգրիսի վերին ավազանում և հիշատակվում է դեռևս Ք. ա. XX-XVIII դարերում:
3. Շումերա-աքքադական սեպագիր արձանագրությունների համաձայն Արատտայի հովանավոր աստված Հայկը Հայ(ա)ի որդին էր:
4. Արագած լեռը և Արագածոտն գավառը անվանվում են Հայկ նահապետի ժառանգներից Արա Գեղեցիկի անունով:
5. Հայերի ծագման հունական ավանդազրույցի համաձայն Յասոնն ու ընկերներն երջանկության խորհրդանիշ ոսկե գեղմը ձեռք բերելու համար նավարկել են Սև ծովի արևելյան ափերը:
6. Հայոց ծագումնաբանության բնիկ հայկական ավանդազրույցի առանձին հատվածներ հիշատակվել են միջնադարի հայ մատենագիրների երկերում: